انجنير عبدالقادر مسعود

ارواښاد حاجي عبدالهاشم دولت زی زموږ دهیواد ولسي شاعر، روحاني، ملي او قومي شخصيت

پوهاند ډاکټر مجاور احمد زيار، په خپل يوه نوي اثر(پښتو بدلمېچ يا پښتو شعر ځنګه جوړيږي)کې داسي ليکي: ((له اوږدو آزمېښو، څېړنواو پلټنو څخه وروسته دې پايلې ته رسيدلی يم، چې د هرې ژبې او بيا پښتو شعر پوهه او غږپوهه سره نه شليدونکي تړاو لري او له همدې کبله پرې دا دومره مهال د دوديزو پوهانو له خوا دعربي عروضي سېستم د راتپلو هڅې ناکامه شوې دي.))

د زيار صاحب له خبرې دا راڅرګنديږي چې په رښتيا هم پښتو ژبه د شعر ژبه ده، او هر با استعداده لوستی پښتون کولای شي، د خپلې شتمنې (و)ګړنی (فولکلوريکي) او بيا ليکلي پانګې په لاروی شعر و شاعري وکړي. همدا لامل دی چې په پښتو کې تر بل هر ناپيلي ځېل (ژانر) څخه پيبلی دا ډېر دود لري او شاعران پکې دآسمان د ستورو په شان بې شماره دي. د پښتو شعر وادب لکه د نړۍ د نورو هغو په څير پر دوه برخو ويشل شوي دی :

۱- (و)ګړنی يا ولسي – شفاهي (فلکلوريک) ادب.

۲- ليکلي(تحريري) ادب.

زموږ ادبيات زياتره شعري ادبيات دي اوزموږ فرهنګي ميراث تر هر څه زيات پرشعر ولاړ دی. په پښتو ادب کې پخواني (کلاسيک)او اوسني(معاصر) شاعران دپښتوادب بلينده وال (مشعلداران) بلل کيږي. هغوی خپل شعرونه له خپل ذوق، شوق، مينې، عاطفې او انساني احساساتواو د مضمون محتوا او فورم له مخې په ډيرښکلي خيالونواوانځورونو کې په داسې زړه پوري او زړه راکښونکي ډول راپنځولي چې زموږ د هيواد د تاريخ په اوږدو کې د خلکو په راويښولواو د دوی د احساساتو په راپارولو کې يې اغيزمن نقش او رول لوبولی دی.

زموږ د وياړلي تاريخ په هرپړاوکي تلپاتي ځلانده او وياړلي څيرې، نوميالي او ميړني، ملي، سياسي او ټولنيز اتلان، د پاک او سپيڅلي قلم خاوندان، پوهان، څيرنوال او ليکوال د پوهې او فرهنګ ډګر ته راوتلي او بيلابيل پيرونه او پړاوونه يې رامنځته کړي او دوياړ او افتخاراتو نه ډک تاريخ لري. همدارنګه دپښتو ادب تاريخ د يوه ټاکلي پړاو نه تير شوی اوپه بيلابيلو پړاوونو ويشل شوی دی، چې هرپېر يې خپلې ځانګړنې لري.

د دغو درنو ملي، علمي، ادبي، فرهنګي او فرهنګپالو ستو نمانځنه او د دوی پر آثارو څیړنه او پلټنه هغه څه دي چې زموږ اوسني او راتلونکي پښتونه نسلونه به پرې ویاړي او ګټه به ځني اخلي.

څه مهال مخکې (د هیلو بهیر) نومې یوه شعري ټولګه زما ګران دوست ښاغلي عبدالقدیر دولت زي، چې د ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري ماته ډالی کړه. د دغې ټولګې له لوستلو وروسته، زه دې ته وهڅېدم چې د دې اثر او د دغې شعري ټولګې د لیکوال په اړه، چې ارواښاد حاجي عبدالهاشم دولت زی دی، یو څو کرښې ولیکم.

ښاغلي استاد حبیب الله رفیع، چې زموږ د هیواد یو نامتو، وتلې، پیاوړې او مخکښ شاعر او لیکوال دی، په خپله یوه لیکنه کې د حاجي عبدالهاشم دولت زي په اړه داسې کښلي دي:

((... زما په همدې لومړي لیدو کتوکې سترګې پرې خوږې شوې، ځکه دیوه ټیپیك پښتون څېره یې درلوده، وریښمینه لونګۍ یې پرسر اوملي جامې یې پر تن وې ،ګردی نوراني مخ او ورسره پاکه سپینه ږیره، پستې نرمې اوشمېرلې خبرې، په خبرو کې یې مالګه، ورسره ظرافت او لطیف لطافت او ورسره مله نری موسکا.

څو ورځې وروسته له پسرلي صاحب سره افغان ادبي بهیر ته راغی، دمېلمه پرڅوکۍ کښېنول شو او دشعر له اورولو سره یې څرګنده شوه چې وکیل صاحب شاعر هم دی اوپه لومړی ناسته کې چې سره خواږه شوي وو یو علت یې هم زموږ تر منځ دا ادبي تړون او ادبي پیوستون و.

تردې ورځې وروسته وکیل صاحب زموږ دادبي بهیر دایمي ملګری شو، د بهیر له وړو او زړو سره صمیمي شو، له ټولوسره به یې په موسکا ډکه خوله خبرې کولې، مینه به یې کوله اوپه ډېر لږ وخت کې د ده او د بهیر د ملګرو ترمنځ د بېګانګۍ ټولې پولې ړنګې شوې او د خپل خاص درنښت او متانت په ساتلوسره له وړوسره ووړ او له زړو سره زوړ او د زړه له جونګړې یې د ټولو د مینې مېنه وه:

د سترګو تور د زړه ملهمه راشه

د زړګي کورته مې بې غمه راشه

لارې خو ډېرې دي چې ته پرې راشې

د کږو لارو اوس په سمه راشه

پل مې دزړه په کورکې کېږده راځه

راشه زړور په زړوردمه راشه

د زړه په مينه به دې ښه وپالم

زما په خواته څوقدمه راشه

څنګ ته مې کښېنه چې ديدن دې وکړم

د زړه جونګړې ته مې شمه راشه

کلونه تېر شوه په هاشم سترې تېر

ته يې د زړه د پاره دمه راشه !))

ارواښاد حاجي عبدالهاشم دولت زی د خدای ښنلي حاجي سلطان محمد خان دولت زي زوی وو، چې د (۱۳۱۰) لمريز کال د وري مياشتې پر شپږمه د سمنګانو ولايت مرکز ايبکو د زنډې کوټ کلي په يوه درنه، شتمنه او دينپاله کورنۍ کې زيږيدلی دی. وتلي او پياوړې ليکوال او څيړنوال، شهرت ننګيال په خپله يوه ليکنه کې د ارواښاد عبدالهاشم د اند و ژوند په اړه داسې ليکلي:

(... حاجي صاحب په يوه مخوره او شتمنه کورنۍ کې سترګې غړولې، خو مال او جايداد په دوی کې د کبر او لويي تلوسه نه ده پارولې ؛ دا هر څه يې د الله تعالي امانت ګڼلي او په دغه امانت کې يې له خيانت نه ځان تر پايه ساتلی دی، مانا دا چې دوی دغه مال او دولت په بدمستيو او عياشيو نه دی لګولی بلکې د خدای د مخلوق په خير او خدمت کې يې لګولی. درحمان بابا په وينا

د دلبرو صدقې لره يې غواړم

هسې نه چې په دنيا پسې زهير يم

حاجي صاحب د وقار او درنښت سمبول او دميني ، الفت او صداقت پرانيستی کتاب دی چې په هره پاڼه او کرښه يې د ده د درانه شخصيت خواږه ځکلی شي :

په سترګو پورې کړه رانجه دميني

هرچاته ګوره په کاته دميني

هاشم به هيڅکله دريغ نه کړي ترې سر

که يې حلال کړي په چاړه دميني....)

ارواښاد حاجي عبدالهاشم لومړۍ زده کړې د ايبکو د ښار په لومړني ښوونځي کې سرته رسولي، ديني، پښتواودري ليک لوست يې د خپل کلي د يو شمير دينپوهانو او ناضمانو په مرسته ترسره کړي دي او تر څنګ يې علمي او ادبي کتابونه هم لوستلي دي. دکورنۍ مشران يې د خپلې سيمې خانان او مشران وو، او د سوداګرۍ، ځمکوالۍ اومالدارۍ چارې يې پر مخ بيولې. ده له خپل پلار سره په دې لاره کې هم مرسته کوله، له همدې کبله ده ونشو کولای خپلې نورې زده کړې پر مخ يوسي. ده دخپل پلار او دکورنۍ د نورومشرانو په لارښوونه په هيواد کې دننه او بهر په پرله پسې توګه سفرونه کول، چې په دغو سفرونو کې ده د خپلو مشرانو د ازمېښتو په رڼا کې نه يوازې مادي بلکې معنوي ګټې او تجربې هم تر لاسه کړې. ده له ځوانۍ راهيسې له شعر او ادب سره ځانګړې مينه لرله اوپه دې ډول يې شعر ويلو ته مخه شوه . پر (١٣٢٥) لمريز کال د ده لومړۍ شعر د مزارشريف ښار په ((بيدار)) ورځپانه کې خپور شوی دی، چې څو بيتونه يې دا دي:

څوک مې چې غواړي ذلت

بربادوي مې عزت

هغه دښمن زما دی

که ورور په تن زما دی

حاجي صاحب عبداهاشم د خپل هيواد او هيوادوالو سره بې کچه مينه درلوده او د خپلو خلکو دسيمې په ملي مسايلو کې ديو خوږمن، ولسي او قومي مخور په توګه اغيزمن او ارزښتمن نقش او رول لوبولی دی.کله چې په هيواد کې د يوه ملي او سياسي بدلون لپاره د نوي اساسي قانون اړتيا رامنځته شوه، د(١٣۴٢) لمريز کال اړونډې جرګې ته غوره شوی اوګډون يې پکې کړی وو. وروسته بيا د ولسي جرګې په دیارلسمه دوره کې د سمنګان ولايت د ايبکو د خلکو له خوا د وکيل په توګه وټاکل شو، نو د ولس او سيمې د لا ښه ترا خدمت کابو(موقع) ترلاسه کړه. هسې يې خو هميشه د يو ملي، تولنيزاو مخور مشر په توګه د سيمه يزو ستونزو او ناخوالو په اړه دجرګو او مرکو له لارې خلکو ته لارښووني کولې او د دوی په رسمي او غير رسمي تولنواو جرګو کې يې ورسره د يو اغيزمن ولسپال په توګه برخه اخيسته.

حاجي صاحب عبداهاشم دولت زی له دغو تولو کړنو او کړو وړو سره سره د يوه خوږ ژبي ولسي شاعر او ليکوال په توګه هم خپلې ژبې او ولس ته پوره خدمت کړی او دپښتو ادب په ګلبڼ کې يې داسې رنګين ګلونه کرلي دي، چې دا بڼ به پرې د تل لپاره سمسور، ښکلی او ښيرازه وي.

زموږ دهیواد تکړه شاعراو لیکوال ښاغلي جنرال عبدالصمد مومند، په خپله یوه لیکنه کي د حاجي صاحب عبدالهاشم د ادبي شخصیت او شاعرئ په اړه داسي کښلي دي:

(... ښاغلی حاجي عبدالهاشم دولت زی صاحب هم یو د دغو څخه دی چي په دې توده ځمکه يې قدم ایښی دی. دی د پاکې عقیدې خاوند او یو مجاهد انسان دی د ښه او نیک برخورد او نرم مزاج لوړواخلاقو څښتن دی خو اصول يی ښه سخت او پوره پاخه دي او انحراف تري نه کوي د روڼ تندي او مضبوتي حوصلي مالک خوش لباسه کم ګفتاره روانه او عام فهمه شاعري کوي او شاعري يې د هغه د پاکواو سپیڅلو احساساتو او جذباتو ترجمانه ده....)

- دحاجي صاحب عبدالهاشم په شعرونو کې دتصوف په رڼا کې د اخلاقي او روحاني حالاتو او د خلکو ویښتیا او پرمختیا په اړه د ده خیالونه اوآندونه په ډیره روانه، ساده، خوږه او شاعرانه ژبه په ریښتیني توګه انځور شوي دي. دبیلګي په توګه يې دا لاندې څو شعره سره په ګډه لولو:

دالله ورکړه

خدای چې ورکاندي و چاته خپل عزت

بل يې نشي ورکوی په هیڅ صورت

دا د خدای د خوا نه چا ته چې پیرزو شي

شرافت وي کرامت وي که قدرت

دا عطیه د خدای (ج) په شکر ساتل کیږي

لا زیاتیږي د بنده په لوړ همت

دواړه کونو کې به لوړ مقام د ده وي

بر د هر چا په حرمت وي او په پت

زوال نه لري دایم وي هم قایم وي

هم ساتلی وي محفوظ په لوړ چت

نه دی بخل څوک په چا کړي چې دا ولی

عبادت په مقابل شته ورته ست

اې (هاشمه) ته هم خدای ته په سجده شه

ستا هم خدای سره شته برخه هم قسمت

کاکشال- پیبنور (۲/۹/۱۹۹۹)

خړقبا

خدایه ستا لطف او کرم په ما عطا کړې

دا زما مخه مخ په تا، دا ستا په ما کړې

عبادت ته دې توفیق کړې را په برخه

د شیطان لعین د ښنګه مې جدا کړې

هر څه ټول د ستا په لاس دي ته مالک یې

چې راضي پرې ته شې ما ته یې ته راکړې

زه په خپل خیر او شر نه پوهېږم خدایه

چې لازم ګڼې هغه ته مهیا کړې

زه به شم شکر ګزاره ستا د لطفه

چې ګناه مې ورکه ته، ثواب سودا کړې

زما فکر ستا د ښو طرف ته بوزې

خیال وزرونه مې ستا لور ته په هوا کړې

بې باکي له هر مرضه لوی مرض دی

دې مرض ته مې دستا کرم دوا کړې

که فاخر خلک کړي فخر په زرپوشو

ما (هاشم) په ستر پټ، په خړقبا کړې

مسلم آباد- پیبنور(۲۵/۱۲/۱۹۹۷)

دعا

لاس په دعا ولاړ یو تاته

هیله مو نشته ده بل چا ته

د آخرت پېتی مو درونډ دی

ستړي ستومان په لار یو پاته

د ستا کمک ته احتیاج یو

ای پاکه ربه لویه ذاته

لاس مو درنیسه ته مهربان يې

لږ مو نژدې کړه خپلې خواته

....

مسلم آباد- پیښور (۱۶/۱۱/۱۹۹۷)

مناجات

هر وینته مو ثنا خوان د ستا د حمد کړې

ټول وجود مو تا ته وقف او هیله مند کړې

تا ته ټول مخلوق په حمد دي ته محمود يې

موږه هم د دې حلقې په لومو بند کړې

لکه څنګه چې لایق د ستا د شان وي

پیرزوینه په موږ وکړې موږ پسند کړې

شرافت او کرامت زموږ نصیب کې

ستا په یاد مو د خولو خوند لکه د قند کړې

....

مسلم آباد- پیښور(۲۳/۱/۱۹۹۸)

غم د آخرت خوره

چې د چا شي نوم په نيکو باندې ياد

څه به غم خوري په رښتيني د اولاد

نه يې مال نه يې دولت وي ور په کار

ښه هغوی دي چې په ښو باندې وي ښاد

چا چې کور د ختو جوړ کړو هغه خام وي

پوخ هغه وي چې تهداب لري بنياد

دا رښتيا چې د دنيا کورونه وران دي

دا خبره سي هم واوره په بنياد

ته دې غم د آخرت خوره چې باقي دی

په دې قول به مې ضرورکړې اعتماد

پس له مرګه له هر کاره لاس خطا شي

که هر څو پسې وير وکړې هم فرياد

د (هاشم) دشعر متن ته په ځير شه

د قرآن، او دحديث دی دا ارشاد

پېښور - پښتونخوا (۲۹/۱۱/۱۹۹۸)

ـ د ده په شعرونو کې دخپل هيواد اود هيوادوالو د بدو اوتراژيکو خاطراتو، پاک او سپيڅلي او ملي ولولې او جذبې، له خلکو سره انساني مينه او خواخوږي له ورايه راڅرګنديږي.دبيلګې په توګه يې دا شعرونه لولو:

د غم فضا

څه دغم فضا ده په کابل کې لور تر لوره

لوی واړه ژړا کا دي مجبور وزي له کوره

ټول دي سرسام شوي د تګ لوري ترينه ورک دي

مور يې بچيان پريښي پښېلې پښې په سر سرتوره

د پلار مړی یې پروت دی په سرک کې بې ښنتنه

نشته څوک په کور کې چې یې پورته کړي تر کوره

عقل د چا کار نکړي چې داسې صحنې وینې

غږ به د چا وانه وري د ډزو زوږ له شوره

څه دې څه بلا ده په دوی شوې، لیونیان شول

یو دبل دښمن شول، بیزار شوی ورور له وروره

چور چپاو تالان دی، بده ورځ ده بازخواست نشته

شر فساد جوړ شوی هر سړی تښتي له زوره

ما (هاشم) لیدل چې چار چاپېره او د غرو څوکو

توپ توپک ګولۍ دي او خوښي نه شته ده نوره

دریمه کارته کابل (۱۱/ ۲/۱۳۷۵)

دګاونډ خندا

په سرو وینو کې کابل ولې لمبېږي

زلزله ده که زخمي زړه مې درزېږي

هر طرف ته ګورم توپې دي راخلاصې

معلوم نه دی چې دچا په سر لګیږي

هم لونا او اورګان دي چې ویشتل کا

طیارې دي په هوا کې پرې غرمبیږي

دا حساب نه دی معلوم چې څوک یې ولي

هره سمته چې راځي خو پرې رالویږي

عالمونه، عالمونه قتل عام شول

دوی لا نور هم په ډېر قتل خوشحالیږي

چې پوښتنه د چا وشي د چا جنګ دی

وايي ورور راپاڅي ورور سره جنګيږي

نه پوهيږو د دوی څه شی نا تقسيم دي

معلوم دار چې په تقسيم يې نه جوړيږي

ډالر سر دی، سلاح سر دی، بلا سر دی

حريصان لکه ليوان دي نه مړيږي

....

پېښور(۹۸/۱۱/۱۹)

قتلېږو

څه حالات مو د وطن شول پرې شرمېږو

په رڼو سترګو يې ګورو چې غرقېږو

نصيحت دچا په هيچا اثر نه کا

چې دا حال وي نو به څه رنګ هوسېږو

څوک په زجر څوک په هجر رانه ورک شول

موږ په هر صورت دې دواړو ته زورېږو

خدايه مکړې چې يو مخ تباه تباه شو

ترقي رانه شوه پاتې روستو کېږو

په موږ تېره شوه تېرېږي څه به وينو

بدې ورځې ته چې ګورو موږ درديږو

تېره تېره شوه د خپله لاسه ورانه

نا معلومه مو راتلونکې ده وېرېږو

هر سړی په توره تېښته ترې روان دی

دبل در کې نوکري کوو درېږو

د(هاشم) په زړه دا کله هوارېږي

تدريجي مرګمو راغلی دی قتلېږو

کاکشال – پيښور (۱۶/۱۱/۱۳۷۷)

د وطن سوز

وطنه ستا د تورو غرونو نه جار

وطنه ستا د غرو رغونو نه جا

وطنه ستا سترو سيدونو نه جار

وطنه ستا د ګړنګونو نه جار

زه به دچا ډنګی مانۍ او لوړ قصرونه څه کړم

زه به دچا بحر غاړې او پارکونه څه کړم

زه به دچا د ريل پټلۍ او جهازونه څه کړم

زه به دچا د ترقيو کاروانونه څه کړم

ماته په کار د خپل وطن دي خړ ډاګونه په کار

ماته په کارد خپل وطن دي وران ښارونه په کار

ماته په کارد خپل وطن دي ارمانونه په کار

ماته په کارد خپل وطن دي درمانونه په کار

راځۍ چې اوس ژوندون د سره پيل کړو

وخت دلاس ورنکړو وطن ته ميل کړو

څو به دبل د ودانيو سيل کړو

د وطن مينه خپل هدف او نيل کړو

شاړې وداني کړو دسره په کار

وکړو د ځانه دا یو ښه ابتکار

څو به دبل د لاسه غواړو تیار

دا خپل وطن به په خپل لاس کړو تیار

....

ـ ده په خپلو شعرونو کې د وطن او د کړیدلوخلکو کړکیچن حالات، ناخوالې، کړاوونه، ستونزې او دکړوالی او پردیسی شپې او ورځې په ډیرښکلي خیالونو او فکرونو کې انځورشوي دي. دبیلګې په توګه یې دا شعرونه ګورو:

د وطن غمیزه

چې حرم مو د وطن راته ماتم شو

هره خوا ځمکه سما راته تورتم شو

په ځان پوه نه شوو چې کومه لار شوه غوره

په هر لور چې د چا مخه شوه پرې سم شو

توره تیښته وه یو بل ته ستانه نه شوو

هر یو هرې خوا چې پاتې شو په غم شو

بې خوندي شوه خوند یې لاړو هجرت نه شو

بیخ بنیاد مو پرې راوخوت راته بم شو

دعزت په خوان چې ناسته وه هغه نشته

جیره خوار شو سرمو هر چاته راخم شو

خجالت یو یو دبل نه مور شرمیرو

شپې او ورځې په دارنګ راته الم شو

د (هاشم) په زړه پولې دغم راخیژي

راته ښکاري باقي عمر په دا چم شو

کاکشال، پیښور (۲۸/۸/۱۹۹۹)

دردېدلي زړونه

دردېدلي زړونه ولې دردوی
دا خوږلن اورونه ولې ښوروی
زه وېرېږمه چې اور به دې تن واخلي
ته چې لاس د ژوبلو زړونو ته وروړې
دیتیم دزړه آزار به دې آزار کړي
چې سکروټې یې په زړونو ورو وي
تا ویشتل د ویشتو زړونو څه لیدلي
چې دلاسه یې لا نور هم زوروې
دا یې بس نه دي تر اوسه چې کړېږي
چې کلمې یې لا په غنو خوروي
لاس ترې واخله په کړاو یې خوښي مکړه
بوږنیدلي زړونه ولې بوږنوې
اې (هاشمه) چې مراد دزړه حاصل کړې
زخمي زړونه به په ښه خلق ښه کوې
کاکشال- پیښور (۲۳/۱/۱۳۷۸)

د وطن ساتنه

ځورومي دوطن غم اودردونه
څکه اوښکي مې په مخ راځي رودونه
شا مې ورته کړه ترې راغلم بې پروا شوم
د ده مخ ته مې وروشیندل ګردونه
اوس که ویر کړمه بې ځایه څه فایده ده

ځګرخون یم زړه د سرو وینو ډنډونه

هر خبر چې اورم تل ورانه وراني وي

اوبه واوښتي له ورخه وړي بندونه

ملامته پدې کار زه د هر چا شوم

چې مې نکړل په اول کې دا فکرونه

د وطن ساتنه فرض ده ما ونکړه

لاس تر زني اوس ولاړ یم زیره ګونه

دهجرت شپې مې چې سود ګټلې غم شوې

نه مې پت شته نه مې ست شته نه مې خونه

قهرمان د زماني وم دوران سازوم

اوس دبل په ور کې خواست کوم عرضونه

د افغان په نوم په ټول جهان حقیر شوم

په هر ځای کې شوم پاندې وړمه پنډونه

ښه پوهېږم چې دا ولې داسې وشوه

اې (هاشمه) چې تا نه منل پندونه

پېښتونخوا (۲۴/۲/۱۹۹۸)

ـ د ده په شعرونو کې ښایسته اوپه زړه پورې لوړ خیالونه او ژور اندونه په خورا ښکلي او ظریفانه انداز سره پېیل شوي دي. د بیلګې په توګه یې دا شعرونه لولو:

د مور مقام

موري نه وم پوهیدلی ستا په قدر

ستا ترځنګ مې هره شپه وه شپه د قدر

په لولو، لولو، دې خوب ته هڅولم

په شپو شپو مې خوا کې ناسته وې تر فجر

چي شاهد د بيداري د ستا د شپو وه

نه شته ستوري نه هغه سپوږمۍ د بدر

اوس چي ته په خوب ويده يې زه په ويښه

دسپېرو خاورو په خوا کې ستا د قبر

ټول بدن مي رېږد اخيستی نه پوهېږم

بې صبري ته ځان تيار کړم يا شم صبر

بل څه نه لرم تحفه بې له دعا نه

يا څو اوښکي چي نثار کړم تا له نذر

جنتونه دې نصيب شه ادې مورې

خدای دې درکاندي عالي مقام د صدر

زه (هاشم) دې په اکرام لاس په تعظيم يم

لټوم دستا په قدر کې خپل قدر

مسلم آباد- پېښور(۱۵/۵/۱۹۹۷)

لکه شمعه

که خندا غواړې ژړا کړه لکه شمعه

ځان کړه ويلې زړه رڼا کړه لکه شمعه

که ياران غواړې خوشحاله په محفل کې

خوله خندا په بې ريا کړه لکه شمعه

که ايثار دچا نه غواړې ځان ايثار کړه

په سره اور کې مشغلا کړه لکه شمعه

په رښتيا که خدمتګار دخپل ټولي يې

په ولاړه شپه سبا که لکه شمعه

ترمي ترمي اوښکي غورځوه څګر ته

زړه په سرو اوښکو صفا کړه لکه شمعه

اور دي واچوه هستۍ ته بيا رهبر شه

تياري وځيره ځلا کړه لکه شمعه

په سره ژبه دي دشمن ته ځواب ورکړه

دوست په مخکي رهنما شه لکه شمعه

اې (هاشمه) دا دخولي خبرې نه دي

په عمل کي ځان فدا کړه لکه شمعه

دا شعر حاجي صاحب عبدالهاشم پر (۱۳۵۰)ل. کال د شهيد موسى شفيق لپاره د ديارلسمې دورې ولسي جرګې د باور راى په بهير کې اورولې دی.

او يا دا څو نورې خوندورې توټې :

دريغه دريغه

دريغه دريغه چي تيريږي زما عمر

(د اوبو په شان بهيږي زما عمر)

هلک توب او ځواني تيره شوه په منډه

اوس دوه کم اويا چليږي زما عمر

څه مي نشته ده په لاس کي څه به يوسم

په افلاس داسي تيريږي زما عمر

ثمره مي دټول عمر يو اخلاص دی

په هغه باندي وياړيږي زما عمر

هسي خوشي له ما تير شو ولي تير شو

نور په ما باندې شرميږي زما عمر

آخر عمر دی توفيق راکړې خاونده

ایمان یوسم بیا ختمېږي زما عمر

خفه نه یم چې مې عمر پوخ تعمیر دی!!

که نن نشوه سبا لوېږي زما عمر

دا دیوال دخامو خښتو دی (هاشمه)

خښته خښته ترې رالوېږي زما عمر

مسلم آباد- پېښور (۱۳/۱۰/۱۹۹۹)

مقام د شعر

خومره ښکلی دی اوچت مقام دشعر

ما لیدلي ده سپوږمۍ په بام دشعر

خومره پورته چې سپوږمۍ ځي شعر هم ځي

ګیره شوې ده سپوږمۍ په دام دشعر

هره کرښه کې یې سیند دمعني پروت دی

هسې تک کړي سمندر ارام دشعر

په جمله جمله یې زړه د شاعر درد کړي

چې یې ځکلې وینې سرې په جام دشعر

ځوروي مې ځنې خلک کوتاه بینه

چې ناقص ګڼي جمله کلام دشعر

....

مسلم آباد- پېښور (۱۱/۱۱/۱۳۷۷)

افلاک

هر سړی په خپل عمل کې د خپل واک دی

متقي دی که شقي دی که بې باک دی

خدای يې پوه کاندي په ښو او بدو لارو

که دی ښه کړي که خراب د ده ادراک دی

د ښو ښه د بدو بده نتيجه وي

د هر کار ملاک په خپله کار ملاک دی

هر انسان د خپل جوړښت پوره معمار دی

د ده فهم اراده او د ده څواک دی

دی کولی شي چې خپله لار کړي غوره

دا انسان دی نن ختلی تر افلاک دی

....

کاکشال- پيښور (۲۲/۴/۱۹۹۹)

لرې برې پرګنې

لرې برې پرګنې دي سره ورونه

بېلوی يې نشي غرونه ګړنګونه

(د آمو نه تر اټکه افغان يو دی)

په تاريخ کې پرې شاهد دي کتابونه

دهرات تر پيښوره فرهنګ يو دی

هڅه ونکی ثقافت او دماغونه

د پېړيو په اوږدو کې سره يو يو

چېرې فرق شي دافغان او دپښتونه

فرق مو نشي دڅېرو او درنګونو

د سکې يو دوه اړخونه دوه مخونه

په يوه رسی مو لاس سره دی ايښی

اتفاق مو همیش یو دی قوتونه

دین مذهب مو سره یو او کلچر یو دی

سره تینګ مو په اسلام دي پیوندونه

....

پیبنور- پښتونخوا (۱۰/۹/۱۹۹۹)

رانجه د میني

په سترګو پورې کړه رانجه دمینې

هر چاته ګوره په کاته دمینې

بیا به دې زړه کې دهر چا مینه وي

درته هر څه به وي پراته دمینې

بازار دمینې کې مطاع که غواړې

در ته عرضه به وي هر څه دمینې

که هسې ګرځې هر طرف ته ګورې

هرڅه خواږه ګورې پاسته دمینې

مینه چې زړه کې چا ته ځای ونیسي

په زړه خواږه د خولې خواږه د مینې

هغه دهر چا په خوله خوږ لګیږي

چې ورته راشي په راتله د مینې

(هاشم) به هیڅ کله دریغ نکړي ترې سر

که یې حلال کړي په چاړه د مینې

مسلم آباد- پیبنور (۱/۷/۱۳۷۸)

لوړ درشل

دا جهان په شان د بڼ دی موږ يې ګل يو

څوک نرګس يو، څوک ګلاب او څوک سنبل يو

دا چې څوک د چا خوښېږي بيل سوال دی

موږه خپل يو جاروتلی يو تر بل يو

بوټی بيل دی ، بوی يې بيل دی، رنګ يې بيل دی

بيل اعضا يو په داخل ديو ګوګل يو

يو هدف لرو مرام او زړه مو يو دی

د نيکونو دا ميراث دی داسې تل يو

د دښمن په دسيسو موږ نه غولېږو

د وحدت لاس مو يو کړی ګوتی شل يو

ځان ځاني مو داسې نه چې فکر نه کړو

په جرګو کې نظر بيل بيل، جمله سل يو

ځنعنې مو په تاريخ کې فصل او باب دی

لوړ همت لرو ميړونه د مرچل يو

د (هاشم) فکر او قلم يې وړ مثال دی

اديبان لرو پوهان د لوړ درشل يو

ايبک – سمنګان (۱۳/۶/۱۳۴۳)

زلفي عنبري

ناڅاپه په مخ راغله خورې زلفي عنبري

د خياله را روانه لکه زرکه د دري

سپوږمۍ يې د مخ پټه وه په وريځو کې د زلفو

دا هسکه نرۍ غاړه سپيني ليچي مرمري

ويشتل يې کړل په زړونو بې پروا غونډې مغرورہ

کنجک وروځي ليندۍ وي کړبانه يې خنجري

مسکا يې په سرو شونډو کې د ورايه مسيدله

دغاشو يې برېښنا وه لکه ستوري مشتري

سترګو په کاسو کې يې دوه سترګي لا بل شی وې

خوشحاله تورې سترګي لکه سترګي د وري

د مخ په اننګو کې يې منې دسمرقند وې

دزنې سر يې ناک وه يا وه ګوړه شکري

ښايست نهورته نه کتل کيده په رڼو سترګو

نرۍ شونډې نازکې لکه ګل د عنطري

ققفاز د غرو هوسۍ وه پورته پورته غورزيدله

تر څو چې ښکاريدله تريدله اوتري

په خير شوم زه (هاشم) ورته د نازه په نخرو تله

ادا يې هر قدم کې ګل اندامه شاه پري

باکو- آزربايجان (۲۰/۴/۱۹۹۴)

مين فقير

په تندي دې تيک د زرو ځړولی

د مين فقير دې زړه دی هسې وړی

ډار اخيستی زغرد کتلی درته نشي

د پيکي لاندې دې خال دی ورته غلی

کله سم کله ناسم په غلا يې ګوري

شونډې لاندې شینکي خال دې وېرولی

کله لرې نه په ځیر شي ورته ګوري

پرک اخستی ټول رپېږي دا مور مړی

کله ځان ته جرات ورکړي وردانګم

وايي پریده چې څوک یوسي زما مړی

بیا د ځان سره چرتي شي پښې یې رږدي

قدم نه اخلي شي بې حسه یې هر غړی

تردد ورته پیدا شي بې تصمیمه

غلی ناست وي زېړه ګونه روح وژلی

خدایه ته ورسره مل شې خوار زبون دی

په ټول عمر یې ارمان نه دی ختلی

د (هاشم) سره احساس په هڅېدو شي

وايي کاش مې داسې حال نه وی لیدلی

کاکشال- پیبنور (۱۲/۹/۱۹۹۹)

مینه لباسي شوه

مینه لباسي شوه وفا نشته ده

زړونه دي تور شوي صفا نشته ده

نشته لاربنوونه لاس نیوی دچا

توره ترورمی ده رڼا نشته ده

هر سړی کوهي کني په لاره کې

چل فریب دغا ده رښتیا نشته ده

هک او پک حیران یمه دې کار ته زه

هر لور ناروا ده روا نشته ده

سترګو ته ورترپلي د جاموسره

شرم به په څه کړي حیا نشته ده

هر یو په تلاش دی ټولول کوي

ټول وايي زما ده د ستا نشته ده

خیر او برکت به نو په څه کې وي

حرص په سر اخستي بسیا نشته ده

ټوله غلطي ده سازشونه دي

ورانه دا دنیا ده، دنیا نشته ده

اې (هاشمه) څه چې ترینه کډه کړو

دې تورتم کې مو شپې دي سبا نشته ده

کاکشال- پېښور (۱۵/۱۰/۱۹۹۸)

څلوریزه

چې مې وطن باندې خزان ولګېد

زما په زړه باندې طوفان ولګېد

دغه طوفان څومره بدمرغه راغی

یو په ما نه په ټول جهان ولګېد

****

څلوریزه

وطن مو وران کړو د اغیارو په خوله

د څو خونکارو څو غدارو په خوله

اوس خجالت او ځوړند سرپاتي يو

د څو لوټ مارو څو خود چارو په خوله

حاجي صاحب عبدالهاشم پر پښتو سر بېره دري- پارسي شعرونه هم ليکلي دي.

د ده شعري ټولګه، چې د (د هيلو بهير) په نوم يادېږي، د ښاغلي حاجي عبدالودود خان دولت زی چې د نومړي هڅوونکې وو ، او د ښاغلي اسدالله صافي د دانش کتابتون مشر په مرسته د چاپ په ګاڼه ګاڼل شوی، اواستاد محمد آصف صميم، منلي شهرت ننګيال او جنرال عبدالصمد مومند پرې سريزې ليکلې دي.

اروابناد عبدالهاشم دولت زی د ډېر ساده مزاج، درنو کړو وړو، ښو اخلاقو، پاک او سپيڅلواوصافواو دنيکو خصايلو څښتن وو. دی يو مات مخی، بې کبره، زړه سواند او پاک زړی انسان وو.

دغې ولسي شاعراو قومي مخور پر (۲۰۰۰)ز. کال دفبروري مياشتې پر يوولسم (۱۱)، په پيښور کې له دې نړی څخه د تل لپاره سترګې پټې کړې. او په کابل کې په ډيردرنښت سره خاورو ته وسپارل شو.

اروايې ښاده او ياد د يې تل ژوندی وي

په ټوله پښتني- افغاني او شاعرانه مينه : انجنيرعبدالقادرمسعود